

2 Ιουλίου 2017

Ο Έλληνας που μιλάει 32 γλώσσες - από σανσκριτικά μέχρι μάνταριν

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Θαύματα και θαυμαστά γεγονότα](#)

Εντάξει να ξέρεις μια ξένη γλώσσα, εντάξει δύο, εντάξει τρεις και τέσσερις

αλλά... τριάντα δύο; Ωπα! Πώς στην ευχή τα κατάφερε το θηρίο, αναρωτιόμουν αφότου γνωριστήκαμε με τον Γιάννη Οικονόμου. Με είχε εξαρχής εντυπωσιάσει αφενός πόσο πολυταξιδεμένος ήταν, αφετέρου σε πόσες διαφορετικές γλώσσες μπορούσε να συνδιαλέγεται - ήξερα ότι είναι γλωσσολόγος κι ότι εργάζεται ως μεταφραστής στην Κομισιόν, αλλά δεν είχα συνειδητοποιήσει το εύρος της γλωσσομάθειάς του. Κάτι που κι εμένα από παιδί με εξίταρε - είχα μάλιστα ονομάσει την «καβάτζα» όπου συχνάζαμε με τους συνομήλικους τότε Πύργο της Βαβέλ! - αλλά μου έλειπε η μεθοδικότητα, η αφοσίωση και η αυστηρή πειθαρχία που στη δική του περίπτωση συνδυάστηκαν ιδανικά με το «ψώνιο» και το τάλαντο. Έχοντας οπότε αρχικό κίνητρο το πάθος του να ανακαλύψει και να εμβαθύνει σε νέες ιδέες, νέες κουλτούρες και νέους ορίζοντες, να μάθει πώς στο καλό σκέφτεται και ζει ο υπόλοιπος κόσμος, έφτασε να μιλάει σήμερα από τις περισσότερες ευρωπαϊκές γλώσσες μέχρι αραβικά, τουρκικά, εβραϊκά, περσικά, κινεζικά, ιαπωνικά και σανσκριτικά. Στην διαδικτυακή μας συνομιλία εκτός από την προσωπική του περιπέτεια με τις γλώσσες αναφερθήκαμε επίσης στη σύγχρονη γλωσσολογική επιστήμη, στα «κλειδιά» για την κατανόηση της λειτουργίας της γλώσσας και της εξέλιξής της αλλά και στην πιθανότητα ύπαρξης μιας ενιαίας, κοινής γλώσσας τόσο κατά το παρελθόν όσο και ως μελλοντική προοπτική. Ανατρέξαμε στη ιστορία της μετάφρασης, ξεδιαλύναμε τον μύθο περί «ανώτερων» και «κατώτερων» γλωσσών καθώς κι αυτόν της λεξιπενίας, εστίασαμε τέλος στο «μυστικό» της πολυγλωσσίας, στις τεράστιες δυνατότητες που σου ανοίγει, στο πόσο ανοικτό, ελεύθερο και κοσμοπολίτικο πνεύμα μπορεί να σου εμφυσήσει εφόσον βέβαια κι ο χαρακτήρας σου βοηθά σε κάτι τέτοιο, καθώς υπογραμμίζει με νόημα.

Πόσες γλώσσες μιλάς σήμερα, Γιάννη; Πώς ξεκίνησε το ενδιαφέρον σου για τις ξένες γλώσσες και βασικά πώς κατάφερες να μάθεις τόσες πολλές; Μεγάλωσα στην Κρήτη, ένα νησί γεμάτο τουρίστες τα καλοκαίρια κι ακούγοντας τόσες γλώσσες γύρω μου απέκτησα από μικρός μεγάλη περιέργεια για τους «ξένους», με ιντριγκάριζε πολύ το πώς μιλάνε κι επικοινωνούν. Ξεκίνησα πρώτα να κάνω ιταλικά, μετά αγγλικά και σταδιακά όλη μου αυτή η ζέση αποκτούσε νόημα, ανυπομονούσα οπότε να μάθω όσο γίνεται περισσότερες γλώσσες. Λαχταρούσα έπειτα αγκαλιάσω νέες ιδέες και τρόπους ζωής - δεν καταλάβαινα πώς κανείς μπορούσε να είναι ικανοποιημένος από τον υφιστάμενο περίγυρό του. Οι συμμαθητές μου στο σχολείο π.χ. παρά τις επί μέρους διαφορές τους είχαν βασικά ίδιες πολιτιστικές αναφορές, κοινές νοοτροπίες και συνήθειες, έφεραν τα ίδια «εθνικά τραύματα» (εμφύλιος, χούντα, Πολυτεχνείο κ.λπ.), πράγματα ενδιαφέροντα μεν αλλά πολύ περιοριστικά για έναν άνθρωπο που ήθελε να ανοίξει διάπλατα τους ορίζοντές του. Σύντομα ξεκίνησα γερμανικά, μετά ρωσικά και μάλιστα συστηματικά, με τη βοήθεια και την ενθάρρυνση ευτυχώς των δικών μου

που αντιλαμβάνονταν την κλίση μου και με στήριζαν: Ήθελα πολύ επίσης να μάθω τουρκικά, πολύ δύσκολα όμως έβρισκε τότε κανείς δάσκαλο τουρκικών – ήμουν ακόμα μικρός για να γίνω αυτοδίδακτος, όπως συνέβη στην πορεία με πολλές γλώσσες. Όταν λοιπόν κατεβήκαμε οικογενειακώς στην πορεία για το Πολυτεχνείο εκείνη τη χρονιά (ήταν οργανωμένοι οι γονείς μου στο ΚΚΕ όπως κι εγώ για ένα διάστημα ως φοιτητής), πήγαμε στο μπλοκ με τους Τούρκους πολιτικούς πρόσφυγες αναζητώντας κάποιον που θα μπορούσε να με διδάξει τη γλώσσα.

—Εντυπωσιακό... Το πιο εντυπωσιακό ήταν η αμέριστη στήριξη που είχα από τους γονείς μου εξαρχής στη λατρεία μου για τις γλώσσες! Βρήκαμε λοιπόν πράγματι την Αϊσέ, μια Τουρκοκύπρια αρχιτεκτόνισσα που δεν ήταν βέβαια ακριβώς φιλόλογος, ήταν όμως μια αρχή. Την επόμενη χρονιά ταξιδέψαμε με τους γονείς στην Πόλη και δε φαντάζεσαι την ευτυχία μου όταν διαπίστωσα πως μπορούσα να επικοινωνήσω με τους ντόπιους έστω στοιχειωδώς! Τελειώνοντας τη Βαρβάκειο ξεκίνησα αραβικά και συνέχισα ακόμα πιο δυναμικά με τις γλώσσες αφότου πέρασα στη Φιλοσοφική του Αριστοτελείου στο τμήμα Γλωσσολογίας. Τότε ήταν που άρχισα τα σανσκριτικά, μια δύσκολη γλώσσα που όμως πλούτισε τη ζωή μου όσο λίγες – ήδη είχα μεγάλη αγάπη για τον ινδικό πολιτισμό, στην Αθήνα μάλιστα επισκεπτόμουν συχνά το άσραμ που είχαν τότε οι Χάρε Κρίσνα στα Εξάρχεια, είχα γίνει ένα διάστημα αποκλειστικά χορτοφάγος και η ενασχόλησή μου με τη γλώσσα με βοήθησε να αγκαλιάσω την ινδική κουλτούρα σε πιο επιστημονική βάση. Αποφοιτώντας από το Αριστοτέλειο κέρδισα μια υποτροφία της ινδικής κυβέρνησης για περαιτέρω σπουδές στην Πούνα, ενώ ταυτόχρονα με ήθελαν από το Πανεπιστήμιο της Κολούμπια. Προτίμησα τελικά τη Νέα Υόρκη όπου συνέχισα τις σπουδές μου στα σανσκριτικά. Ξεκίνησα επίσης ιρανικά ώστε να καταλάβω περισσότερο τη σούφικη περσική ποίηση που λάτρευα. Παρακολούθησα έπειτα ινδοευρωπαϊκή γλωσσολογία στο Χάρβαρντ, έκανα κι ένα μεταπτυχιακό στη Βιέννη κι ενόσω έγραφα τη διατριβή μου στα ιρανικά μου πρόσφεραν από την Κομισιόν όπου είχαν πληροφορηθεί τις γλωσσικές επιδόσεις μου μια γενναιόδωρη υποτροφία στο Πανεπιστήμιο της Τενερίφης προκειμένου να δουλέψω στις Βρυξέλλες ως διερμηνέας και μεταφραστής. Αντιμετώπισα τότε μεγάλο δίλημμα, να συνέχιζα την ακαδημαϊκή μου καριέρα ή να «εκπορνευόμουν» για μια μισθωτή δουλειά; Πέρασα νύχτες ολόκληρες άπνους ώσπου είπα εντέλει το μεγάλο «ναι» και νομίζω ότι εντέλει δικαιώθηκα για εκείνη μου την επιλογή: κάνω μια δουλειά ενδιαφέρουσα, κοσμοπολίτικη και σύμφωνη με την κοσμοθεωρία μου εφόσον πιστεύω στην ιδέα της ενωμένης Ευρώπης. —Με δεδομένο ότι ακόμα και μορφωμένοι άνθρωποι ζήτημα να μιλούν καλά 2-3 άλλες γλώσσες πέραν της μητρικής τους, υπάρχει κάποιο «μυστικό» στην εκμάθηση πολλών; Υπάρχει ηλικιακός περιορισμός σε αυτή την δεξιότητα; Για να μάθεις πολλές γλώσσες απαιτείται ένας συνδυασμός ταλέντου, αγάπης, αφοσίωσης, περιέργειας,

συστηματικής δουλειάς και σκληρής αυτοπειθαρχίας, ειδικά αν είσαι αυτοδίδακτος. Όσο πιο νέος είσαι τόσο καλύτερα και γρηγορότερα μαθαίνεις, ξένες γλώσσες ωστόσο μπορείς να μάθεις θεωρητικά σε οποιαδήποτε ηλικία, με διαφορετικό βεβαίως τρόπο. Εγώ ως πούμε ξεκίνησα με τα ιαπωνικά μόλις πρόπερσι. Χρειάζεται έπειτα να εξοικειώνεσαι με τη γλώσσα που μαθαίνεις σε πραγματικό χρόνο, να διαβάζεις εφημερίδες, βιβλία, περιοδικά, να ακούς ειδήσεις αλλά και τραγούδια, να βλέπεις ταινίες, παραστάσεις κ.λπ. και να επανέρχεσαι συχνά, ειδικά αν πρόκειται για γλώσσα που δεν έρχεσαι σε επαφή διαρκώς μαζί της όπως π.χ. τα αγγλικά.

— Από τον Πύργο της Βαβέλ μέχρι τη γλωσσολαλία της Πεντηκοστής, για να περιοριστώ στη βιβλική παράδοση, το μυστήριο της πολυγλωσσίας και η επιθυμία για την ύπαρξη μιας κοινής γλώσσας πάντα κέντριζε το συλλογικό μας ασυνείδητο. Υπήρξε όμως ποτέ πραγματικά κάτι τέτοιο και πόσο πιθανό είναι να συμβεί μελλοντικά; Πρόκειται για ένα τεράστιο ερώτημα, αρμοδιότητα της θεωρητικής γλωσσολογίας κυρίως, η οποία έχει ανακαλύψει την κοινή πρόγονο όλων των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών που είναι τα πρωτοϊνδοευρωπαϊκά. Μια άλλη τρελή ιδιοφυΐα ο Σταρόστιν πρότεινε πως όλες οι γλώσσες στον πλανήτη, ακόμα και αρχαία τουρκικά (τουρανικά), οι αφρικανικές γλώσσες, οι αμερικανοϊνδιάνικες κ.λπ. έχουν επίσης κοινή πρόγονο. Πρόκειται για τη λεγόμενη νοστρατιστική θεωρία (Nostratic Theory). Αρχικά την απέρριπταν, ωστόσο πλέον κερδίζει συνεχώς έδαφος. Ναι, είναι πολύ πιθανό να υπήρξε αρχικά μια κοινή ανθρώπινη γλώσσα και είναι ακόμα πιο πιθανό να συμβεί αυτό μελλοντικά. Η διεθνής τάση άλλωστε είναι η συρρίκνωση των τοπικών ιδιωμάτων και διαλέκτων που στο παρελθόν είχαν τεράστια γκάμα όπως στη μεσαιωνική Ευρώπη π.χ. αλλά και στην αρχαία Ελλάδα. Σε αυτό συνέβαλαν τόσο οι μεγάλες αποστάσεις όσο και η μακροχρόνια απομόνωση ολόκληρων κοινοτήτων. Στη σημερινή Αγγλία π.χ. ζήτημα να υπάρχουν σήμερα δέκα διάλεκτοι που φυτοζωούν, αντίθετα με τις εκατοντάδες του παρελθόντος. Στην Κίνα, στην Ινδία κ.λπ. συρρικνώνονται επίσης τα τοπικά ιδιώματα, όπως άλλωστε και στην Ελλάδα. Ωστόσο η ΕΕ, όντας υπέρμαχος της θεωρίας “small is beautiful” αντιμάχεται αυτή την τάση, επίσημη γλώσσα της είναι ακριβώς η πολυγλωσσία. Στη Γενική Διεύθυνση Μετάφρασης όπου εργάζομαι πιστεύουμε ότι κάθε Έλληνας ψαράς, κάθε Ιταλίδα νοικοκυρά, κάθε Αυστριακός ιδιωτικός υπάλληλος κ.λπ. πρέπει να μπορεί να κατανοεί την κοινοτική νομοθεσία στη γλώσσα του κι αυτό ακριβώς προσπαθούμε. — Σύμφωνα με τον Τσόμσκι, η γλώσσα είναι έμφυτη και γενετικά καθορισμένη. Είναι πράγματι έτσι; Υπάρχει άραγε κάποιο «κλειδί» στην κατανόηση της προέλευσης και της λειτουργίας της γλώσσας που είναι κοινό για όλες; Ο Νόαμ Τσόμσκι, που ευτύχησα να έχω και καθηγητή ένα φεγγάρι, είναι ο πατέρας της σύγχρονης γλωσσολογίας κι έχει βεβαίως δίκιο. Η μεγάλη του επιστημονική προσφορά ήταν ακριβώς η

ανακάλυψή του ότι οι άνθρωποι είμαστε ουσιαστικά «προγραμματισμένοι» να μιλάμε. Εκείνος ήταν που διερεύνησε τη βαθιά δομή που είναι ίδια σε όλες τις γλώσσες, τη λεγόμενη γενετική γραμματική (generative grammar) που δεν την κατανοούμε ούτε συνειδητοποιούμε την ύπαρξή της, είναι όμως κληρονομημένη από την εξέλιξη.

— Υπάρχουν πράγματι επιστημονικά μιλώντας γλώσσες «σπουδαιότερες», πιο πλήρεις και ολοκληρωμένες δηλαδή από άλλες και είναι άραγε η ιστορικότητα το κριτήριο; Δεν υπάρχει γλώσσα κατώτερη ή ανώτερη, καλύτερη ή χειρότερη κι αυτό δεν σχετίζεται με την ισότητα ή την πολιτική ορθότητα αλλά επειδή ακριβώς όλοι οι άνθρωποι μοιραζόμαστε την κοινή αυτή γενετική γραμματική. Κάθε γλώσσα λειτουργεί στο ίδιο επίπεδο - είναι γελοίο να πει κανείς ότι τα Ινουίτ ή οι γλώσσες των Τουαρέγκ, των Ρομά κ.λπ. δεν προσφέρονται για να διατυπωθούν όροι επιστημονικοί ή φιλοσοφικοί. Αυτό που συμβαίνει είναι ότι γλώσσες με αρχαιότερη παράδοση έχουν εξοικειωθεί περισσότερο μαζί τους. Τα ελληνικά, ας πούμε, είναι η αρχαιότερη ζωντανή γλώσσα με τη μεγαλύτερη γραπτή παράδοση στον πλανήτη - το πρώτο γνωστό δείγμα γραφής της εντοπίζεται γύρω στα 1400 π.χ σε πήλινη επιγραφή που βρέθηκε στο παλάτι του Νέστορα στην Πύλο γραμμένη σε μυκηναϊκή γραμμική Β'. Εκατό χρόνια αργότερα έχουμε τις πρώτες κινεζικές επιγραφές σε οστά ζώων. Είχαν βέβαια προηγηθεί ιστορικά τα σουμεριακά και τα αρχαία αιγυπτιακά. — Μήπως και τα ζώα, τουλάχιστον κάποια «μιλάνε» σε γλώσσες που απλώς δεν μπορούμε ακόμα να κατανοήσουμε; Βασικό χαρακτηριστικό της ανθρώπινης γλώσσας είναι η δημιουργικότητα. Τα υπόλοιπα ζώα έχουν μεν κληρονομημένους κώδικες επικοινωνίας, όχι όμως μια γλώσσα ζωντανή που εξελίσσεται. Ένα γνωστό γλωσσολογικό πείραμα είναι αυτό με τις μέλισσες - τοποθέτησαν κάποια γλυκαντική ουσία πάνω σε μια κυψέλη και «βάλανε» μερικές μέλισσες να τη μυρίσουν. Αποδείχθηκε ότι αυτές δεν ήταν σε θέση να ειδοποιήσουν τις υπόλοιπες για τη λιχουδιά γιατί ενώ είχαν «λέξεις» να τις πληροφορήσουν ότι κάτι καλό έπαιζε κάτω στο λιβάδι, πίσω από τον λόφο ή μετά τον ποταμό, ας πούμε, αδυνατούσαν να ορίσουν το «πάνω στην κυψέλη», ήταν κάτι έξω από τον εμπειρικό τους κόσμο. Ένας άνθρωπος μπορεί αντίθετα να αντιληφθεί μια παράλογη φράση τύπου «πράσινες αγανακτισμένες ιδέες χορεύουν πάνω στο καμπαναριό», καθώς το διατύπωνε ο Τσόμσκι κι αυτή η ικανότητα κάνει τον κώδικα, γλώσσα. — Εσένα ποια γλώσσα σε δυσκόλεψε περισσότερο; Εύκολες και δύσκολες γλώσσες δεν υπάρχουν, ειδικά αν είσαι παιδί. Αν ένα κορεατάκι μεγαλώσει στην Ανατολική Αφρική, γρήγορα θα μάθει να μιλά άπταιστα σουαχίλι. Για έναν ενήλικα, τώρα, η δυσκολία αλλά και η πρόκληση είναι να διδαχθεί κάτι εντελώς πέρα από τις γλωσσικές του αναφορές. Να μιλάει για παράδειγμα ελληνικά ή κάποια λατινογενή γλώσσα και να επιχειρήσει να μάθει κινεζικά, ιαπωνικά ή σανσκριτικά. Όπως όμως είπα και παραπάνω όλα γίνονται, θέληση και

σύστημα να υπάρχει! — Μπορούν άραγε οι ιδεολογικές αντιλήψεις κάποιου γλωσσολόγου να επηρεάσουν την κρίση του; Κοίταξε ναί κάποιες φορές εμφιλοχωρεί κι εδώ η προσωπική ιδεολογία, όπως ενίοτε συμβαίνει στις κοινωνικές και τις ανθρωπιστικές επιστήμες. Αν όμως λογίζεσαι σοβαρός επιστήμονας δεν μπορείς εκ των πραγμάτων να είσαι ρατσιστής γιατί αυτό προϋποθέτει να ανατρέψεις όλες τις κοινές παραδοχές βάσει των οποίων λειτουργεί η σύγχρονη γλωσσολογία - το να απορρίψεις π.χ. τη θεωρία για τη γενετική γραμματική είναι σαν, όντας φυσικός, να απορρίπτεις τη θεωρία της σχετικότητας. Αυτό είναι το καλό με την επιστήμη, ότι αναγκαστικά σε εξανθρωπίζει - όχι πάντα αλλά συνήθως! — Πάντα απορούσα πώς παλιότερα χωρίς τις σημερινές τεχνικές ευκολίες κατάφερναν να συνεννοηθούν άνθρωποι εντελώς διαφορετικών φυλών και πολιτισμών. Πώς μάθανε π.χ. οι Ισπανοί κονκισταδόρες να μιλάνε και να μεταφράζουν ινδιάνικες γλώσσες και αντιστρόφως, πώς έμαθε κινέζικα ο Μάρκο Πόλο από ανθρώπους που δεν είχαν ιδέα από ιταλικά ή άλλες λατινογενείς γλώσσες, πώς «συνομίλησαν» με τους Αμπορίτζιναλς οι πρώτοι Ευρωπαίοι άποικοι κ.λπ.

Είναι πολλά τα ιστορικά παραδείγματα που αποδεικνύουν ότι η ζωτική ανάγκη της επικοινωνίας ήταν αυτή που έκανε την ανθρωπότητα να «παράγει» μετάφραση ακόμα κι από το μηδέν. Με πολλά λάθη ενδεχομένως αρχικά που όμως όλο και λιγότευαν όσο υπήρχε τριβή με τον άλλο. Το επάγγελμά μου έχει ιστορία χιλιετιών - η περίφημη τρίγλωσση επιγραφή του Δαρείου στο Μπεχιστούν έξω από την Περσέπολη, γραμμένη στα περσικά, ασσυροβαβυλωνιακά και ελαμιτικά χρονολογείται στο 522 π.Χ. Έχει επίσης γραφτεί ότι στην πρώτη επαφή του Κολόμβου με τους Ινδιάνους ο μεταφραστής του προσπάθησε να συνεννοηθεί μαζί τους σε διάφορες γνωστές γλώσσες ακόμα και αρχαίες - λατινικά, κινεζικά, χίντι, αραβικά, αραμαϊκά κ.λπ., χωρίς βέβαια αποτέλεσμα. Στο επόμενο ταξίδι τους οι Ισπανοί έφεραν μαζί τους μια Ινδιάννα που είχαν πάρει πίσω στη χώρα τους και είχε μάθει τα ισπανικά, έγινε οπότε εκείνη η πρώτη μεταφράστρια στον Νέο Κόσμο! — Αλλά είναι άραγε η γλώσσα απόλυτα ενδεικτική της εθνικής ή φυλετικής καταγωγής; Όχι απαραίτητα. Για παράδειγμα, οι τουρκογενείς πληθυσμοί της κεντρικής Ασίας είναι γλωσσικά συγγενείς με τους Τούρκους των δυτικών παραλίων της Μικρασίας, φυλετικά όμως διαφέρουν. Τα σλαβικά φύλα διαφέρουν επίσης από τους Ούγγρους, ωστόσο η σύγχρονη ουγγρική γλώσσα έχει πολλά αρχαία σλαβικά δάνεια από την εποχή των Ούννων που στις εκστρατείες τους έπαιρναν μαζί όσες φυλές υποτάσσονταν οικειοθελώς. Το να μιλάνε δύο άνθρωποι την ίδια γλώσσα δεν σημαίνει ότι έχουν οπωσδήποτε κοινά γονίδια.

— Όλα αυτά που και στην Ελλάδα ακούμε συχνά περί μιας γλώσσας που «φτωχαίνει» - ειδικά των νέων - και που κινδυνεύει να «αλλοτριωθεί» πόσο

στέκουν επιστημονικά; Όχι δεν νομίζω ότι στέκουν αλλά αυτό είναι σε κάθε περίπτωση ένα πεδίο περισσότερο των φιλολόγων. Η σύγχρονη γλωσσολογία δεν σου υπαγορεύει πώς να μιλάς, απλά καταγράφει. Ο σημερινός γλωσσολόγος δεν βάζει υποχρεώσεις ούτε κανόνες, του είναι αδιάφορο π.χ. αν στα ελληνικά η προστακτική παίρνει αύξηση ή αν η ψήφος μπορεί να λέγεται και στο αρσενικό γένος, «ο ψήφος». Είναι έξω από τον τρόπο λειτουργίας μας η γκρίνια για τη γλώσσα, θεωρούμε φυσικό φαινόμενο την οποιαδήποτε εξέλιξή της, δεν τίθεται κανένα θέμα ηθικών κρίσεων. Η δε αργκό ανέκαθεν εξέλιξε τη γλώσσα - είναι διαπιστωμένο ότι στις πατριαρχικά δομημένες κοινωνίες τουλάχιστον, τις περισσότερες αλλαγές στη γλώσσα τις επιφέρουν νέοι άνδρες που αρέσκονται να φτιάχνουν δικούς τους κώδικες επικοινωνίας. Η λέξη τρώγω π.χ. προέρχεται από το ροκανίζω και παρέπεμπε στα τρωκτικά, ήταν μια έκφραση αργκό προτού επικρατήσει. Πολλές βέβαια λέξεις και εκφράσεις της αργό εξαφανίζονται στην πορεία, άλλες όμως καθιερώνονται μεταβάλλοντας την καθομιλουμένη. — Για τον έμφυλο λόγο και τη συνειδητή προσπάθεια μερίδας του φεμινιστικού και του queer κινήματος να αντικατασταθούν ή να σχετικοποιηθούν γένη, αντωνυμίες κ.λπ. ώστε η γλώσσα να μοιάζει λιγότερο «πατριαρχική» τι πιστεύεις; Δεν έχω κάποια απόλυτη θέση, το βρίσκω όμως ενδιαφέρον ως πειραματισμό και παιχνίδι πού ποιος ξέρει πού μπορεί να οδηγήσει γλωσσικά. Ο έμφυλος λόγος που εντάσσεται, θα έλεγα, στην προσπάθεια της σημερινής κοινωνίας να προσαρμοστεί στη συνειδητοποίηση νέων κοινωνικών πραγματικοτήτων είναι κάτι αρκετά καινούργιο στην ελληνική διανόηση - στην Αμερική π.χ. αριθμεί κάποιες δεκαετίες. Εκεί δεν έχουν σχεδόν καθόλου αρσενικά ή θηλυκά ουσιαστικά, αλλάζουν οπότε τις αντωνυμίες, λένε ze αντί για he ή she. Στο προσωπικό μου προφίλ στο fb χρησιμοποιώ συχνά το θηλυκό γένος αντί του αρσενικού, το βρίσκω πολύ διασκεδαστικό και προβοκατόρικο! — Ταξιδεύεις πολύ οπότε φαντάζομαι η πολυγλωσσία σου είναι σπουδαίο εφόδιο. Αναμφίβολα. Είναι πολύ σημαντικό να μην πηγαίνεις κάπου σαν απλός τουρίστας αλλά να γνωρίζεις ανθρώπους και να μοιράζεσαι ουσιαστικές εμπειρίες μαζί τους. Αυτή είναι για μένα η ιδανική λογοτεχνία, η λογοτεχνία στην πράξη, το να μπορείς να εμβαθύνεις στις ζωές των άλλων, κάτι που φυσικά διευκολύνεται πολύ αν μιλάς τη γλώσσα τους. Ο βαθμός οικειότητας αμέσως αλλάζει, η επικοινωνία βελτιώνεται, γίνεται ειλικρινέστερη. Ένας ταξιτζής στο Μεξικό μου εξομολογήθηκε κάποτε σε μια κούρσα όλο το δράμα της ζωής του, ένας Αιγύπτιος συνάδελφός του με κάλεσε σε παραδοσιακό γλέντι στο χωριό του και μετά χαράς με φιλοξένησε. Κάποιοι Ισπανοί φοιτητές στη Σαλαμάνκα μού εκμυστηρεύτηκαν μέσα στη βδομάδα που έμεινα εκεί όλα τα επαγγελματικά, τα υπαρξιακά, τα σεξουαλικά τους ακόμα θέματα, με βλέπανε σαν πρόσωπο απόλυτα οικείο. Στις φαβέλες του Ρίο, πάλι, αποκόμισα εμπειρίες που δίχως καλή γνώση των πορτογαλικών θα ήταν αδύνατες - ακόμα και στην

κατανόησή μου της εν λόγω γλώσσας βοηθήθηκα μαθαίνοντας εκεί άγνωστους ακόμα και για τον μέσο Πορτογάλο νεολογισμούς που δεν υπάρχουν σε κανένα λεξικό όπως π.χ. το Gatonet – έτσι αποκαλούν το Internet διότι βέβαια κατά κανόνα υποκλέπτουν σαν... γάτες ξένους κωδικούς για να συνδεθούν στο Δίκτυο! — Αρκεί όμως η γνώση πολλών γλωσσών να σε κάνει πραγματικό κοσμοπολίτη; Όχι κι αυτό είναι κάτι που επισημαίνω συχνά. Εκτός από «σπασίκλας» χρειάζεται βλέπεις να είσαι επίσης άνθρωπος επικοινωνιακός, εκδηλωτικός, ανοιχτόμυαλος, να ταξιδεύεις πολύ και να μπορείς να συγχρωτίζεσαι εύκολα με άλλους ανθρώπους, να ξέρεις όχι μόνο να μιλάς αλλά και να ακούς, να μοιράζεσαι και να μοιράζεσαι.

Πηγή: lifo.gr